

hun nachtkwartier te Bentheim. Verscheidene burgers en boeren werden van deze troepen mishandeld.

Den 25 Maart rukten twee keizerlijke bataillons, dat van prins KAREL en van PLATZ, met het Fransche uit 2 bataillons bestaande regiment *Prince d'eu*, in Bentheim. Na gehouden nachtkwartier marscheerden zij op Gildehuis, waar zij den 26sten door de Hannoverfche huzaren en de Buckeburgers te paard, onder bevel van den majoor VON LUCKNER (*) ingehaald en geflagen werden, met verlies van 14 gevangenen en 14 bagagiewagens.

Den 31 Maart kwam er order van de geallieerde armee, dat het graafschap Bentheim *dertig duizend fchepels* haver, in het magazijn te Koesfeld leveren zoude.

Den 9 April namen 3 kompagnien Hannoveranen, onder bevel van den lieutenant kollonel baron von GOLDACKER, het kasteel te Bentheim in bezit, en ontwapenden het Munstersch garnizoen.

Den 10 Aug. hadden tien duizend man Engelsche troepen, welke van Emden kwamen, een nachtleger op de heide bij Ohne. Het nieuw en vreemd gezigt van zoo vele tenten, lokte de ingezetenen, uit de naburige plaatsen, in menigte derwaarts.

1759. Den 6 Julij verliet de kommandant DOELITZER, met zijn onderhebbend garnizoen, het kasteel en marscheerde naar het Hannoverfche.

Den

(*) Onder het schrikbewind van ROBESPIERE te Parijs ge-guillottineerd.

Den 7 Julij kwam de Fransche partijganger van CAMBEFORT, met 60 man, uit kurasfiers, dragonders, huzaren, grenadiers en jagers te paard bestaande, in Bentheim, en nam terftond bezit van het kasteel. Hij werd door 200 man infanterie gevolgd, welke desgelijks het kasteel betrokken. Aan de burgers werd, bij straf van plundering, bevolen, alle Hannoverfche effecten, welke zij in bewaring mogten hebben, op het kasteel te leverén.

Den 15 Julij trokken deze troepen in stilte weder af, en de burgers bezetteden de wacht.

Den 19den kwamen dezelfde troepen terug, en namen weer bezit van het kasteel.

Den 24sten trokken zij van hier op Lingen.

Den 29sten kwamen zij terug. De burgers moesten 400 pond tarwenbrood en eenen vetten os leveren. Aan de Hannoverfche regering werd bevel gegeven, binnen 24 uren, het land te verlaten.

Den 30sten marscheerde het geheele garnizoen, met uitzondering van eenen onder-officier en 6 man, weer af.

Den 1 October verschenen 25 dragonders, van het regiment volontair de *Clermont*, in Bentheim, en mishandelden den burgemeester SCHULTZ, van wien zij *veertig duizend livres* verlangden. Van hier reden zij naar Nieuwenhuis, en haalden van den Generaal ontvanger WESSELS 6000 Rijksd. in geld, en 2000 Rijksd. in handschriften. Met welken buit zij zich naar Munsterland begaven.

Den

Den 11 October arriveerde een luitenant met 24 man ruitery, van de geallieerde troepen, op het kasteel.

Den 22sten trok dit kommando weer naar Rheine terug.

Den 4 Dec. kwam de kapitein DOELITZER, met zijn garnizoen, op het kasteel terug.

1760. Den 1 Aug. verscheen de overste KAMBEFORT, met 60 huzaren en 200 man te voet, om het kasteel te belegeren.

Den 2^{den} moesten de ingezetenen van Schutterop en Gildehuis met spaden verschijnen, om batterijen op te werpen. De kommandant van het kasteel, die op de rondzwerfende huzaren met het kanon liet schieten, verschoonde echter, zoo veel als mogelijk was, de gedwongene arbeiders. Op bevel van den oversten KAMBEFORT, moesten de burgers al hunne ladders bijeen brengen.

Den 3^{den} kwamen 2 kompagnien Zwitsers met eenige stukken kanon aan. De kommandant den ernst der vijanden ziende, en zich ter verdediging van het kasteel te zwak gevoelende, stak de witte vlag uit en kapituleerde. Het garnizoen moest zich krijgsgevangen geven, en werd den volgenden dag naar Wezel getransporteerd.

Den 11 Aug. verschenen de Hannoveranen weer voor Bentheim, en plaatsten, op den molenberg bij Kolthof, twee mortieren, uit welke zij het slot beschoten. De eerste bom viel op het bijhuis van den

den postmeester BRANUS, hetwelk terstond in brand geraakte, en tot den grond toe afbrandde. Een groot gedeelte van het vlek zoude mischien een prooi der vlammen geworden zijn, daar slechts die burgers, welke aan de westzijde van het kasteel woonden, zich op de straat durfden vertoonen en er groot gebrek aan water was, wanneer niet, in dit ontzettend oogenblik, een sterke regen gevallen ware, waardoor de geleedigde putten weer aangevuld, en de burgers in staat gesteld werden, om den brand spoedig te blusfchen. Tien of twaalf bommen vielen op het kasteel, doch zonder merkelijke schade aan te rigten.

Tegen den avond werd het vuur zwakker, en om 10 uren trokken de Hannoveranen in stilte af. De huizen der burgers hadden van het bombardement veel geleden.

Den 21 Aug. werd het kasteel weer door de Hannoveranen belegerd en opgeëischt.

Den 22sten werd van beide zijden sterk geschoten. Des achtermiddags om 6 uren werd de kapitulatie gefloten. Het garnizoen, uit bijna honderd man bestaande, was krijgsgevangen.

1761. Den 30 Mei wilde de kommandant VON DURRE het kasteel doen springen, waartoe de voorbereidfelen sedert verscheidene dagen gemaakt waren. Dit plan gelukte intusfchen slechts ten deele. Eene enkele muur, aan de noordzijde, werd verbrijzeld, maar geene der burger huizen, met uitzondering van het

het huis des grafelijken tuinmans, op welk een zware steen viel, beschadigd.

Den 23 September verschenen de Duc DE CHASTRIER en de Comte DE VOYER, met verscheidene officieren en eene eskorte van dragonders te Bentheim, en eischten, bij straf van militaire executie, binnen den tijd van vier dagen, *twee maal honderd duizend complete rantsoenen.*

Den 24sten werd den ingezetenen bevolen, binnen 24 uren, *tien duizend rantsoenen* aan haver, hooi en stroo in natura te leveren, en *negentig duizend rantsoenen* met geld, het rantsoen tot 10 stuivers te betalen.

Den 27sten werd dit alles, in het hoofdkwartier van den prins DE SOUBISE te Koesfeld, afgeleverd.

Den 30sten werd het geld, voor de nog resterende *honderd duizend rantsoenen*, naar Koesfeld gebragt. Op denzelfden tijd vorderde men nog *twintig duizend nieuwe rantsoenen*, welke den 2 October met geld betaald werden.

1762. Den 11 Februarij werden afdeelingen van kavallerie en infanterie naar alle plaatsen van het graafschap gezonden, om 210 treinknechten, voor den dienst der geallieerde armee te pressen. Daar de jonge manschap echter bij tijds het land verlaten, of zich hier en daar verstoken had, zoo werden de huisvaders medegenomen, en wel uit het vlek Bentheim.

Uit het dorp en kerspel Ohne . . . 10 —

Uit

Uit het kerspel Gildehuis	9 man
Uit de stad Schutterop	16 —
Uit de stad Noordhoorn	4 —
Uit de boerschappen	36 —
Uit het dorp en kerspel Ulzen	27 —
Uit Nieuwenhuis en Veldhuizen	9 —
Uit Emmelenkamp	18 —

Een groot gedeelte van deze lieden werd intusschen, daar het bleek dat zij volstrekt onmisbare huisvaders waren, weer vrij gegeven.

Den 29 Maart werd, op bevel van den hertog FERDINAND van *Brunswijk*, als generaal en chef der verbondene legers, bekend gemaakt, dat verder geene geweldige ligting van manschappen, in het graafschap Bentheim, zoude geschieden, en dat derhalve de uitgewekenen gerust konden terug keeren.

Den 4 Julij rukte de overste KAMBEFORT met zijn korps, uit dragonders, huzaren en voetvolk bestaande, in het graafschap, en eischte van hetzelfde eene brandschatting van meer dan *honderd duizend guldens*, welke binnen 4 dagen zouden betaald worden.

Den 15 Aug. sommeerde de overste KAMBEFORT den Hannoverschen kommandant HOFFMAN tot overgave van het kasteel. Na een weigerend antwoord werd van beide zijden sterk geschoten.

Den 16den eischte de overste het kasteel andermaal op, en, daar de kommandant aan zijne voorstellen geen gehoor wilde geven, maakte hij toebereidselen tot den storm. Doch, in plaats van zijne be-

P

dreis-

dreigingen uit te voeren, marcheerde hij af, den weg naar Gildehuis nemende.

Den 17 Aug. werd de achterstallige contributie van het kerspel Gildehuis, in het hoofdkwartier van den oversten KAMBEFORT, afgeleverd, en de vier gijzelaars kregen hunne vrijheid weer.

Den 11 en 12 September werden de boerscholten uit het Nedergraaffschap, en bij afwezigheid derzelve vrouwen, door uitgezondene kommando's opgehaald, om voor de achterstallige brandschatting tot gijzelaars te dienen.

Den 12 October werd de achterstallige brandschatting, in het kerspel Schutterop, door executie ingevorderd. Bij deze gelegenheid viel in de stad de volgende grappige anekdote voor: Een majoor van de troepen van KAMBEFORT bevond zich op het raadhuis, om de contributie van de boerschappen Samern en Suddendorp te ontvangen. Hij had 3350 gulden in zijne zakken gestort, en aan de boerscholten de kwitantie gegeven. De boeren van Wengfel waren juist bezig met hunne bijdrage te tellen, wanneer geheel onverwacht de luitenant VILLARS, met een piket van het garnizoen van het kasteel, in de stad verscheen, en den majoor in zijn werk stoorde. Deze, vernemende, dat de luitenant in de stad was, verkoos zijn bezoek op het raadhuis niet af te wachten, maar liever de stad te verlaten. Hij deed dit met zoo veel spoeds, dat hij het geld, zijnen mantel en stok, in de raadkamer vergat. De luitenant vil-

LARS,

LARS, den majoor niet meer vindende, maakte zich meester van den buit. Hij was echter zoo inschikkelijk, dat hij het geld, hetwelk op de tafel geteld en door den majoor nog niet ontvangen was, aan de boeren van Wengfel terug gaf, terwijl hij de som, die de majoor in de zakken gestort had, als zijn wettig eigendom, naar krijgsgebruik, aanmerkte. Eenige foldaten van het korps van KAMBEFORT, die naar Quendorp, Neerlage en Hesterop gezonden waren, om de boerscholten op te halen, verschenen kort na het verhaast vertrek van den majoor in de stad, en besloten, het voetspoor van hunnen aanvoerder te volgen. De boeren maakten van deze gunstige gelegenheid gebruik, om van het geld, dat zij reeds overgegeven hadden, weer meester te worden. Zij rukten de geldzakken van den zadel der foldaten en gingen heen; hetwelk hun echter duur te staan kwam; want den volgenden dag verschenen dezelfde foldaten in de huizen der scholten van Quendorp en Neerlage, en dreigden dezelve in brand te zullen steken, wanneer niet oogenblikkelijk de hun ontnomene penningen, met nog eenige dukaten ter schadevergoeding, terug gegeven werden; waaraan men dan wel voldoen moest.

Den 15den werden 6 huzaren naar Schutterop gezonden, om de burgemeesters in arrest te nemen, welke men van verstandhouding met den kommandant van het slot beschuldigde, en voor de aanleggers van het voor den majoor zoo onaangenaam bezoek van

P 2

den

den luitenant VILLARS hield. De stad Schutterop moest 500 Rijksdaalders losgeld betalen.

Den 30 October werd het kasteel weer door de Franschen beschoten, doch zonder gevolg.

Den 16 December betrok de Engelsche schimmelgarde hare winterkwartieren in Ohne en Samern.

Den 1 Januarij 1763 werd de *vrede*, tusfchen Engeland, Frankrijk en Spanje, openlijk van den kansel, in alle kerken van het graaffchap, bekend gemaakt.

Den 6 Jan. werd daarover een dank- en bededag gehouden en met de klokken geluid.

Den 27 Jan. trok de schimmelgarde op, en nam den terugmarsch naar Engeland aan. De overige Engelsche en andere vreemde troepen verlieten van tijd tot tijd deze gewesten, en de ingezetenen werden van den last der inkwartiering bevrijd.

ELFDE HOOFDSTUK.

KORT OVERZIGT VAN DE JONGSTE
GEBEURTENISSEN.

Van het jaar 1763 af tot 1793 toe, genoot het graaffchap, onder den fchepter van Z. M. den koning van Grootbritannien, eene onafgebrokene rust.

In het jaar 1789 brak de omwenteling in Frankrijk los. Europa geraakte daardoor in vuur en vlam. Oostenrijk, Pruifsen en Engeland poogden vruchteloos de woede der Franschen te beteugelen. De in de maanden April en Mei van 1793 naar Frankrijk marcherende Hannoverfche troepen namen, in Januarij en Februarij 1795, met de geheele Engelsche armee, hunnen terugtogt door het graaffchap Bentheim; van de Franschen, die ondanks den dapperen tegenftand der verbondenen, onder hunnen generaal PICHEGRU, over de bevrozene Waal gedrongen waren, vervolgd wordende.

Een korps Emigranten, in Engelschen dienst, maakte de achterhoede der Engelsche armee uit; terwijl de Brunswijkers en Hefsen, met eenige Hannoverfche kavallerie, den terugtogt der Hannoveranen dekten.

Den 22 Februarij rukten de Franschen, van den Hardenberg komende, op Nieuwenhuis aan, om het korps Emigranten, uit de huzaren van ROHAN en eenige infanterie bestaande, van daar te verdrijven.